

ROMÂNIA NOUĂ

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

Director: Dr. ONISFOR GHIBU

Iese în fiecare zi de lucru
Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

Pescuiri în tulbure

Patriarhul dela Moscova nu recunoaște unirea Basarabiei cu România

Comisia bisericească pentru pregătirea soborului a avut două zile foarte agitate: la consistoriul din Chișinău s'a primit gramata patriarhului Tihon dela Moscova, prin care se spune că Unirea Basarabiei nu poate fi socotită deplină până la pacea generală și că din ea nu urmează și unirea bisericească cu România. Prea sfântul părinte, care socotește Basarabia ca făcând parte încă tot din Rusia — din care cauză I. P. S. face și acum protoierei, ca în vremea rusească — susține că înțelegerea Unirii trebuie să o deslege norodul basarabean înșuș întru sobor sau adunare, în care se va pune și temelii unei organizații nouă bisericești.

Părerile acestora ale preasfințitului patriarh le-am putea socoti ca niște simple părerii întârziate, dacă dedesubtul lor n'am vedea ea totul altceva.

Acetste părerii le par totuș multora dăștil de întemeiate, s'au măcar în parte întemeiate. Din păcate, chiar și printre membrii moldovenii ai Comisiei sunt de cei cari nu văd destul de limpede situația și primejdia pe care o poate aduce cu sine gramata din chestiune.

Din parte-ne nu ne simțim chemați a răspunde aici patriarhului. Dar ca gazeta națională ne simțim datori a lămurii starea lucrurilor mai cu seamă pentru proțtimea și pentru credințioșii moldovenii din Basarabia. Ei trebuie să-și dea seama odată pentru todeaceuna că *Unirea săvârșită este definitivă și că unirea politică cuprinde în sine și unirea bisericească*. Acest lucru este de acum hotărât. Dovada o avem, printre altele, și în *Ucazul preasfințitului Gavril, episcopul Achermanului*,

care, în numele Consistoriului duhovnicesc din Basarabia a îndatorit pe proții ca la toate slujbele să pomenească pe *Domniitorul nostru Regele Ferdinand I și pe întreaga familie Regală*.

Cine poate să mai zică *deel că biserica n'a recunoscut unirea*.

Dar chiar dacă n'ar fi recunoscut-o în toată forma, ea se înțelege de la sine. *Oare la 1812, când Basarabia a fost răpită dela Moldova, a așteptat cineva la Moscova ca mai întâi mitropolitul dela Iași să recunoască unirea bisericească cu Rusia? La 1812 Biserica moldovenească dintre Prut și Nistru a fost răpită de Moscova fără lege și întrebăne: prin Unirea dela 27 Martie 1918, ea revine dela sine din nou Moldovei.*

Că patriarhul dela Moscova nu așa vede lucrurile, că membrii nemoldovenii ai Comisiei bisericești se clatină când e vorba de a alege între Moldova și Rusia — nu e de mirare. Dar ar fi lucru foarte trist, dacă *Moldovenii n'ar spune cu toții într'un singur glas, că ehestiunea bisericească nu mai atârând de Moscova*.

Dacă basarabeni nu vor și să se arate în chipul cel mai energic că *Românii respingând păciturile în tulbure ale Rușilor, ei își vor primejdi și autonomia bisericească pe care suntem încredințați că România le-o va lăsa, dacă se vor arăta vredaței de ea*.

O. Ghibu

Deschiderea Corpurilor Legiuitoare

Mesagiul Regal

Lual, în fața Corpurilor Legiuitoare întrunite, M. S. Regele a dat citire următorului mesagiu:

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Simt, ca todeaceuna, o vie multumire gășindu-Mă în mijlocul reprezentanților Națiunii. De curând ești din alegeri generale lmi aduceți sentimentul real al Țării asupra gravelor hotărâri ce se impun chibzuinței Noastre cupătate.

Redusă la propriile sale puteri Țara a jertit cu generozitate și patriotizm înălțător floarea vitejilor ei fii.

Prelungirea însă a rezistenței armate ar fi adus sleirea până la istovire a forțelor ei, — și România a încheiat pacea ce i se impunea ca o condițiune de viață pentru dânsa.

Tratatul de pace va fi de îndată supus Corpurilor legiuitoare conform prescrierii Constituțiunei. El impune, evident, sacrificii dureroase, dar poporul Român le va cerceta cu bărbăția ce o dă percepțiunea exactă a intereselor față cu realitatea.

Să multumim însă Cerului că tocmai în acele ceasuri grele, simțul superior al Neamului a făcut ca frumosul pământ moldovan rupt din ogorul strămoșesc să se reințoarcă la țara Mumă și ca poporul Basarabean să se arunce în brațele ei pentru a-i

spori puterea de muncă și încrederea pe viitor.

Buna primire ce au făcut acestui mare eveniment Puterile cu cari tratam pacea, a pregătit calea ca pe trecut.

Mentținând bune raporturi cu celelalte State, vom căuta să reluăm relațiuni normale de vecinătate cu noile țări în formațiune.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

În sesiunea ce se deschide, Ministrul de Finanțe nu va putea încă să prezinte un buget normal pentru care sunt sigur că țara va consimți la sacrificiile necesare.

El vă va propune o serie de măsuri menite să înlesnească țezaurului liquidarea sarcinilor și întâmpinarea nevoilor excepționale căroră trebuie să le facem față.

Îndreptări adânci de adus nu numai de ordin administrativ, dar mai ales de ordin moral, cer o remaniere a așezămintelor noastre în administrație, în justiție, în instrucțiune publică.

Am încrederea că Corpurile legiuitoare vor acorda măsurile tranzitorii, ori cât de radicale ar fi, cari vor înlesni pregătirea și repede lor realizare.

Incununarea însă a operei Domniilor-Voastră va fi să fixați punctele de revizuit din Constituția

noastră, pentru ca, în cel mai scurt timp și înainte de orice altă modificare constituțională să ajungem la înfăptuirea efectivă a reformei agrare și la chemarea adevarată a păturilor adânci ale Țării la viața politică.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Recunoscători către armata care fără preget și-a făcut datoria și înălțând cugetele noastre pentru recludirea și împodobirea Statului nostru prin sărguință, prin cum-pătare și prin jertfă, rog pe A Tot-Puternicul să binecuvinteze lucrările Domniilor-Voastră.

Sesiunea extraordinară a Corpurilor legiuitoare este deschisă.

Ferdinand

Urmează iscăliturile miniștrilor.

Schimbare în guvernul român

În guvernul român s'au făcut unele schimbări; au ieșit din guvern d-nii D. Dobrescu, ministru de justiție, care va fi ales președinte al Senatului și d-l C. Meissner, care va fi ales președinte al Camerei.

Întră în guvern d-nii Gr. Cantacuzino la industrie, Al. Garoflid la domenii și I. Mifilieu la justiție.

Centrul Univerșității Din Ardealului

Ni-a căzut în mână un număr mai nou din *Gazeta Transilvaniei*, care se tipărește la Brașov și care e cea mai veche gazeta românească (înființată la 1837, are în urma ei un trecut de 81 de ani). Gazeta nu portă tipărișul anului apariției ei, și se înfățișează în forme schimbate (format mic; redactor G. Crainic (N. Sulică?). Găsim în acest număr însă un raport foarte interesant despre desbaterile cari au avut loc în sinoadele bisericeii ortodoxe (pravoslavnice) din Transilvania, cari s'au deschis la Duminea Tomii. Aflăm anume că la aceste sinoade stăpânirea ungurească a trimis câte un comisar al ei, ceace până acum nu s'a mai întâmplat nicl odată. Deputații români, au protestat împotriva comisarilor și au părășit sino-dul. Așa s'a întâmplat la Sibii unde din 90 de deputați au rămas în sală numai 13 înși (oameni de ai mitropolitului Mangra). La Caransebeș, deputații știind ce-i așteaptă, nici n'au vrut să se ducă la ședințe, unde s'au putut găsi iarăș abia 13 înși. La Arad, comisarul stăpânirii a venit în biserica catedrală, însoțit de haiducul său îmbrăcat în uniformă roșie, s'a așezat la masa prezidială. Și acolo deputații au protestat, și după cât se pare, au urmat la fel și cei din Sibii și Caransebeș.

Românii din Ardeal se luptă cu toată îndărătnicia pentru apărarea autonomiei lor bisericești.

Să ferim Biserica de politicanism

D. N. Iorga publică în Nr. 175 al *Neamului românesc* "O amintire în legătură cu marele episcop al Romanului, Melhisedec. În acest articol d-l Iorga, stăruie asupra faptului că acest barbat al Bisericeii n'a putut ajunge la cea mai înaltă treaptă ierarhică, adevărat n'a putut ajunge mitropolit. Și aceasta din pricina *curentului politicianismului de clientelă*.

Politicianismul a sălțat la treapta de episcop pe o mulțime de păcătoși, și l-a împiedicat pe Melhisedec să urce un scaun pe eare l'ar fi onorat atât de mult.

Să luăm aminte.

DIN BASARABIA

Incă o glorie a Basarabiei. — D. profesor N. Iorga scrie un interesant articol în gazeta *Neamul Românesc* despre marele mitropolit al Moldovei *Iosif Naniescu*, mort la 1902, care a fost de naștere din Basarabia. Mitropolitul Iosif s'a născut la 27 Iulie 1820 în Răzălăi, din ținutul Iașului, ocolul Răutului, și a fost fiul preotului Mihalache de acolo.

Călugăria a primit-o în mănăstirea basarabeană Frumușica, sub povățuirea unui unchiu al său, arhimandritul Teofilact. La 1831 a trecut la Sf. Spiridon din Iași, unde a petrecut doi ani sub supravegherea cviviosului mitropolit Veiamin Costachi.

Mitropolitul Iosif Naniescu a fost unul din cei mai străluciți bărbați ai Bisericei Române și Basarabiei al cărei fii a fost, poate fi mândră de el.

Amintirile unui basarabean.

Sub acest titlu, cineva care se ascunde sub pseudonimul *I. Nistoreanu* publică în *Neamul Românesc* dela Iași interesante amintiri de acum zece ani, când o mână de tineri moldoveni, pe atunci studenți la Chiev, se pregăteau pentru rolul lor de luptători naționali în Basarabia. Acei tineri erau D. Ciuhureanu, St. Ciobanu și regretatul S. Murafa și Al. Mateievici.

Am dori ca astfel de amintiri să se publice cât mai des.

Până când tot firme rusești?

Se împlinesc nu peste mult un sfert de an dela Unire și cu toate acestea Chișinăul își păstrează cu îndărătnicie caracterul său rusec. Căteva vreme de pildă la Akerman cele mai multe firme sunt de acum românești, aici aproape toate sunt încă rusești. Chiar și firmele negustorilor și meșterilor moldoveni sunt tot rusești.

Turneu artistic în Basarabia.

În curând vor sosi la Chișinău scriitorii: M. Sadoveanu, N. N. Beldiceanu și Nichifor Crainic, cu artistul Sârbu de la Teatrul Național din București, cu violonistul M. Bărsan și cântăreții G. P. Valeanu (bariton) și Căprița (tenor) cari vor face un turneu artistic prin Basarabia, ținând seșători în toate țărurile și satele mai mari. Ei sunt așteptați cu bucurie de frașii noștri basarabeni, setoși după literatura și arta românească.

Din partea directoratului de Instrucțiune publică din Basarabia, se aduce la cunoștință, că petițiile pentru acordarea posturilor de profesori în școli secundare și superioare începătoare (medii), se înaintează Directoratului de Instrucțiune publică, iar petițiile pentru posturi la școli primare, în Urpravele Zemstvelor ținutale și orașene.

Cuvânt Moldovenesc

Gazeta cu acest nume, redactată de iscusitul gazetar popular, părintele Ioan Moța din Ardeal, se înfățișează într'un chip foarte plăcut. Citirea ei credem că aduce bun folos, mai ales cetitorilor dela țară.

În amintirea Unirii

D. N. Ciocan, inspector în învățământul primar din România, ne trimite *Cuvântarea* pe care d-sa a ținut-o la Roman, cu prilejul sărbătoririi Unirii Basarabiei. E o broșurică de 21 de pagini care vădește bune simțăminte.

Dela Universitatea Populară

Matineul de Duminică

Matineul de Duminică a fost un nou, frumos prilej de înălțare sufletască pentru frașii Moldoveni. Cu un program bogat și variat, închinat deschiderii cursurilor de limba românească pentru profesorii dela școlile mijlocii, a avut înfățișarea unui rar eveniment, unei adevărate sărbători naționale. Acest matineu ne-a încredințat din nou, că fiii acestui cot românesc, pătrunși de duhul vremii, pășesc cu energie pe calea mântuitoare a culturii naționale.

Sala e arhiplină. Corul învățătorilor și al învățătoarelor sub conducerea d-lui N. Oancea deschide matineul cu marsul "Deșteaptă-te Române". Cuvintele lui Murășanu răscolesc sufletele, storc lacrimi din ochii ascultătorilor. "Strigați în înmea largă, că Dunărea-i furată", așa de potrivite cu grelele împrejurări de azi, cântate de învățătorii Basarabeni, cei mai noi slujbași ai marelui ideal ating coardele inimii.

Întâi la cuvântul reprezentantului Universității populare, d-l P. Halippa. Se bucură, că profesorii au venit într'un număr așa de frumos la aceste cursuri, la izvorul luminii adevărate, care va spulbera și ultimele rămășițe ale întunecului rușinos, înșositor care a dăinuit mai bine de o sută de ani pe acest binecuvântat pământ românesc. Profesorii au cea mai grea sarcină: de-a lumina mințile generației care se ridică, de-a forma caractere, cari mănă să conducă neamul. Le doarește spor la muncă.

D-l St. Ciobanu, directorul învățământului arată menirea nobilă ce-o are un profesor. Dacă anul trecut — zice d-sa — limba românească în Basarabia s'a învățat în gimnazii numai în mod facultativ, de-am înainte ea trebuie să răsună puternic în toate școlile. Profesorii se angajază la o grea muncă, căci școlile mijlocii erau mult mai ruseficate decât cele primare, dar prin muncă străduitoare se va ajunge la ținta dorită, la naționalizarea tuturor școlilor.

D-l N. A. Popovșchi, profesor la gimnaziul Nr. 1 din Chișinău vorbește în numele profesorilor. N'a fost colț pe suprafața pământului — zice d-sa — unde poporul să fi fost așa de stăin de cultura, de trecutul, de obiceiurile sale ca în Basarabia. Ce s'a întâmplat în Basarabia este judecata dreaptă a istoricilor. Profesorii își cunoșc chemarea. Cu puteri îndoite vor munci pentru țezirea la o viață națională a poporului basarabean. Isi vor da silința să cunoască cât mai repede literatura și trecutul nostru și înțăriți sufletește de cultura națională, vor crește elevii Moldoveni în adevărată iubire de neam și de țară, vor forma "caractere morale", fala de mână a neamului.

D-l G. Cazaculiu, vorbește în numele studenței basarabene, dorindu-le profesorilor deplin succes pentru ca să poată crește aceea generație, care mănă va putea conduce neamul românesc la o nouă mărire, la o nouă glorie.

D-l prof. Petrovanu delegat tehnic pentru învățământ, vorbește în numele ministerului. În frumoase și mișcătoare cuvinte, arată ce s'a făcut până acum în Basarabia pentru naționalizarea învățământului. Îndeamnă apoi pe profesori la muncă fără preget. "Noi dascălii de azi ai acestui neam — atât cei de dinoace cât și cei de dinocele de Prut — să luăm exemplul dela înaintașii noștri, dela acea mare generație de dascăli, de apostoli ai neamului dela începutul veacului trecut, cari trăcând peste toate greutățile momentului, au lucrat pentru deșteptarea, luminarea poporului românesc, au aruncat sămânța rodnică, din care a crescut marele arbore al culturii naționale, la umbra cărui s'au adaptat înaintașii noștri, ne adaptăm și noi și se vor adaptat și generațiile viitoare. Să lucrăm astfel ca urmașii noștri, să poată zice, că am înțeles măreția vremurilor, ne-am cunoscut chemarea!"

D-l profesor universitar I. Nistor, ca director al acestor cursuri, salută pe "elevii" noi, veniți din toate colțurile Basarabiei, deși unii sunt încărungiți de mulțimea anilor. Românii de peste Prut se uitau cu durere, la suferințele neamului românesc de sub jugul rusesc. Azi aceste grijii au dispărut. "Noi profesorii acestor cursuri, vom face tot ce stă în putință pentru luminarea minții, pentru înălțarea sufletelor profesorilor basarabeni, ne vom da numai cunoștințe, ci chiar și sufletul inimii noastre e doar o datorie sfântă ce se impune profesorilor de azi de-a crea, unitatea sufletească a întregului neam românesc."

D-l G. Tofan director al cursurilor

de învățatori în câteva cuvinte arată, misiunea mare a dascălilor basarabeni, și cu ce sunt datori față de poporul din jurul căreia s'au ridicat.

Printre cuvântări s'au făcut recitări din poezii noștri. A cântat apoi tenorul Căprița câteva doine ardelenesti, cari au plăcut mult. Festivalul se sfârșește cu două cântece frumos executate de corul învățătorilor.

Cursurile de Luni

D. Prof. Munteanu Râmnic. —
Arta noastră veche: Arhitectura

După prima lecție privitoare la însemnătatea sfințelor locașuri pentru viața noastră istorică, cultura și arta noastră în deosebi, această lecție privește numai "arhitectura", meșteșugul de-a clădi și împodobi clădirile. Cum avem făgăduința d-lui profesor, înlocuim obișnuitele note cu vestirea că această lecție va apare în foiletonul gazetei noastre.

II. Prof. I. Nistor: Legăturile noastre cu Ucrainenii.

Pe timpul întemeierii principatelor și mai târziu nu se face pomenire de Ucrainenii numai de Ruteni, cari trăiau în Galiția și în Podolia. Rutenii la început aveau țară liberă cu capitala Halici. De aici numirea de Galiția. Ca megieși, Românii aveau legături cu acești Ruteni dar nu poate fi vorba de legături politice, căci vecinii noștri în curând ajung sub stăpânirea polonă și litvană și în sfârșit unindu-se aceste două țări Rutenii rămân sub stăpânirea polonă până la sfârșitul veacului al 18-lea, până la împărțirea Poloniei. Rutenii erau deci subjugăți, domni, stăpâni erau Polonii. Cn greu suferiau Rutenii jugul străin. Țărânii se revoltau de multe ori contra poporului asuprașilor. Răscolății se numiau "haidamarci". Aceste răscoale se asemănau cu cele ale lui Horia, Cloșca și Crișan — boierilor unguri.

Rutenii au parte săraci, mulți din ei fugia în țările vecine, îndeosebi în Moldovă. Apoi Domnii români ca Ștefan cel Mare, Petru Rareș și Ioan Vodă cel cumplit, când se întorceau din expedițiile lor din Polonia, aduceau cu ei mulți Ruteni, cari gășiau în Moldova adapost. Aceștia cu timpul s'au romanizat.

Ținutul Hotinului mult timp a fost curat românesc. Dar după ce ajunge în stăpânirea turcească, boierii moldoveni sunt scoși din moșiile lor, cari se dau Turcilor și Rutenilor. Mulți Români își pierd limba.

E o datorie a noastră cât mai repede a-i aduce îndărăt la sânul neamului pe acești fii pierduți.

Deci încheiere: după cum în trecut poporul românesc a trăit în bună înțelegere cu Ucrainenii și în viitor dorim să trăim în raporturi bune, dar pentru ca acest lucru să fie cu putință trebuie să ni se respecte drepturile noastre istorice sfinte.

N. T.

Dela comisia bisericească

În ședința de Luni a Comisiei bisericești s'a cetit gramata patriarhului Tihon, apoi fără nici o deșbatere s'a trecut la cetirea unei adrese a Directoratului de Culte din Chișinău în care se spune că făcându-se Unirea politică cu România, unirea bisericească se înțelege dela sine.

În curând se va convoca adunarea eparhială pentru organizarea Bisericeii pe baza unei anumite autonomii.

Luminătorul

Jurnalul bisericesc care ese la Chișinău își păstrează încă cu totul neschimbată forma până acum. Credem că ar fi vremea ca să înceapă a tipări, măcar câte un articol două cu litere latine. "Cuvântul Moldovenesc" — năcar că e pentru țărani și tot publică în fiecare număr articole cu litere latine.

D-l G. Tofan director al cursurilor

CURSURILE DE ÎNVĂȚĂTORI

Să ne curățim limba

Țăranul român din orice țară ar fi el, vorbește o limbă curată deși cu o oarecare culoare locală. Intelctualii români, îndepărtați de țărânilor, vorbesc adeseori o limbă stricată prin influența mediului străin în care și-au făcut cultura.

Intelctualii din Transilvania vorbesc în parte o limbă românească stricată prin influența ungurească și nemțească, cei din Bucovina și-au stricat limba în școlile de mijloc și înalte nemțești, cei din Basarabia și-au stricat-o cu totul în școlile rusești și în mediul rusec în care au trăit.

Ce rău sună o limbă când nu e vorbită cum se cade! Tot farmecul i se duce și chiar și înțelegerea celor spuse suferă. De aceea pentru intelectualii cari își iubesc neamul, e o datorie să caute a se lepăda de influența cea rea pe care li-a adus-o cultura străină și să-și învețe limba după firea ei și cu adevăratele ei frumuseși și bogății.

In special basarabenii, cari fără voia lor păcătuiesc atât de mult în privința limbii, vor trebui să facă totul pentru a și-o îndrepta. În scopul de a veni în ajutorul învățătorilor în acest drum, începând cu ziua de astăzi vom însemna aici din când în când unele greșeli de limbă, arătând cum trebuiesc ele îndreptate.

În special basarabenii, cari fără voia lor păcătuiesc atât de mult în privința limbii, vor trebui să facă totul pentru a și-o îndrepta. În scopul de a veni în ajutorul învățătorilor în acest drum, începând cu ziua de astăzi vom însemna aici din când în când unele greșeli de limbă, arătând cum trebuiesc ele îndreptate.

Cum vorbesc unii intelectualii moldoveni:

In Chișinău s'au descoperit școli românești.

Eu trăiesc în Jucovscaia ulița.

Sunt la mine câteva cărți românești.

Am înștiințat din gazeturi.

La congres s'au primit hotărâri.

Cum domnule treaba merge?

Legea lui Dumnezeu.

Cum noi vom răspunde la examen?

S'au primit măsuri.

Știut c'asa.

Am scos o rezoluție.

Să pecetluiesc cărți.

Primii loc.

Sunt tare prins.

Sunt într'o punere foarte grea.

M'am atârnat cu proșenie cătră dv.

Vot descoperit.

Să am eriere.

Așa eu înțeleg.

Când să fie familia mea aici.

Eram eu acolo, eram să ies și să spun așa.

O poetă basarabeancă

Încă cu prilejul cursurilor de învățători ținute la Chișinău în toamna trecută gazeta noastră, care pe atunci ieșea sub numele de „Ardealul”, a avut plăcerea să publice niște poezioare ale unei învățătoare moldovence. De atunci și până în vremea de pe urmă tânără poetă basarabeancă domnișoara Elena Dobrosinșchi ne-a trimis adeseori lucrări de ale d-sale, atât în versuri cât și în proză, pe care le-am și publicat.

Domnișoara Dobrosinșchi este, după cât știm noi, cea aintâi poetă basarabeancă. În poeziile d-sale întâlnim într'o formă gingașă simțiri primăvăratice, dor de bine, iubire de neam, de țară, de lumină, de libertate. Cum d-sa, care urmează acum cu multă sete cursurile la Chișinău caută, să citească cu multă băgare de seamă literatura noastră națională, care până bine de curând i-a fost necunoscută, credem că va isbuti să-și însușească acea largă cultură literară și națională de care poezii au neapărată nevoie.

De astădată publicăm aici frumoasa poezie:

Cum ar trebui să vorbească...

s'au deschis

Eu stau (sau locuiesc) în strada lașilor.

Am câte-va cărți

Am aflat din gazete.

s'au adus (s'au luat).

Cum merge treaba, d-le?

Religia

Cum vom răspunde noi la examen?

S'au luat măsuri.

De sigur.

Am adus (votat) o rezoluție.

Să tipăresc cărți.

Luați (ocupați) loc.

Sunt foarte ocupat.

Sunt într'o stare (situație) foarte grea.

M'am adresat cu cerere (petiție) către Dv.

Vot nominal.

Mă scuzați.

Așa înțeleg eu.

Dacă familia mea ar fi aici,

Dacă aș fi fost eu acolo,

aș fi eșit și aș fi spus.

Țării mele.

Pe cerul trist, prin negrii nori Măhnii și vecinic călduri, Eu văd o blândă lumință, Eu văd o singură stelujă.

Când codrul plânge'n fapt de seară Că ziua trece, vrea să moară, Atunci ea sfântă și măreață Aruncă'n suflete viață.

Și când mângăie-al nostru dor, Visăm de-o pace, de onor, Un steag măreț plin de mândrie Visăm o mare Românie

Ca steaua mândră, triumfald, Din nor măhnit și căldător Eu azi privesc și cânt cu fald Un dor de țară iubitor.

Și ca un vânt ce-aduce ploaie Pe plauri sfinte strămoșești, Așa el azi trezește lacrimi Din inimi drepte românești.

Ah... cum privesc măreața stea Ce dă viață și sperare Așa aș vrea și țara mea S'o văd măcar din depărtare...

Elena Dobrosinșchi
Învățătoare

Păstrați gazeta

De oare-ce încă multă vreme de aici înainte nu se vor putea tipări toate cărțile de cari au nevoie învățătorii—păstrați-vă deocamdată gazeta cu cecece vă poate da zilnic.

Plângeri

Învățătorii dela cursuri se plâng cu drept cuvânt, că nu li se dă la vreme ajutorul bănesc de care au nevoie pentru traiu. Viața e tare scumpă, așa că din lipsa de bani, mulți sunt nevoiți să îndure mari neplăceri.

Piedeci

Căldurile grozave care domnesc de o vreme încoace în Chișinău și lipsa de tramvaie cari să-i ducă mai repede la cursuri și de acolo acasă, sunt două mari piedici pentru munca învățătorilor.

Pentru ca despre multe alte piedici nici să nu mai vorbim de astădată.

Cărți pentru învățători

La librăria „România Nouă” se găsec de vânzare pentru învățători diferite cărți de literatură sosite numai zilele acestea. Printre ele amintim:

I. Nădejde: Istoria literaturii române [carte veche, de acum treizeci de ani].

Cărți și reviste

Biblioteca Basarabiei. — Supt acest nume d. Petru V. Haneș, de fel din București, iar acum profesor la gimnaziul No. 2 din Chișinău, a tipărit la Iași, în tipografia „Dacia”, o cârticică de culegeri din Povestea Vorbii a lui Anton Pann (Prețul 80 capeici). Nu de mult d-sa a mai tipărit și la Chișinău o cârticică cu Aduceți amintire, scrise de Alecu Russo, marele fiu al Basarabiei.

Amândouă cârticicele sunt folositoare și ele se găsec de vânzare și la Librăria „România Nouă” din Chișinău.

Biblioteca Universității populare Str. Gogol 39, în localul redacției „România Nouă” e deschisă în fiecare zi de lucru dela 9—12 a. m. și 4—7 p. m.

Deocamdată nu se împrumută decât o singură carte, în schimbul unei garanții de zece lei. Cartea nu poate fi ținută mai mult de opt zile. În schimb în sala de lectură a bibliotecii se poate citi oricând.

Administrația Bibliotecii

Festivalul artistic dat de baritonul G. P. Valeanu. Joi în 7 Iunie c. în Sala Eparhială, va ti cu caracter curat românesc.

Programul în întregime îl vom publica în numărul de mâine.

Biletele s'au pus în vânzare la Librăria românească.

Gazete nouă în Basarabia și în România

Insemnăm cu o deosebită bucurie că în afară de gazeta „Glasul Românesc” dela Bălți din care a eșit de curând un număr de 4 pagini tipărit întreg cu litere latinești, a început să iasă o gazetă românească și la Soroca, sub numele de „Deșteptarea”. Gazeta se tipărește deocamdată cu litere rusești, dar în curând ea va putea avea măcar o pagină cu litere latine. Redacția gazetei se alcătuiește din dd. V. Săcărău, prefectul județului, V. Caisân și I. Cosciug. Secretar de redacție este d-l George Boier, revizorul (instrucătorul) școlar al județului (refugiat ardelean).

Deorim gazetelor românești din provincie mult spor.

Peste Prut, unde sunt și așa prea multe gazete, au început să se tipărească în vremea din urmă o multime de gazete de prisos, cari n'aduc nici un folos decât doar celor cari le fac. Ele nu însemnează un ajutor pentru cultura socială națională, cum însemnează cele din Basarabia, ci o scădere.

Congresul naționalităților dela Roma

La Roma s'a ținut în vremea depe urmă un Congres al naționalităților, în care s'a dat pe față hotărârea Italiei de a întinde asupra Polonilor, Slovacilor, Cehilor, Românilor și Slavilor de Sud sistemul de autodeterminare (samopredlenie), care făgăduiește un viitor frumos.

Fr. Neumann despre naționalități

Cunoscutul autor al cărții despre Europa centrală (Mitteleuropa) a ținut la București o conferință despre cauzele istorice ale războiului mondial. Printre altele Neumann a spus: din ideea individualității națiunilor purced consecințe (urmări) grave, cari pot deveni fatale pentru echilibrul unui stat și despre asta atentatul dela Seratievo a dat dovadă.

Vitele în România

După o statistică făcută de profesorul N. Filip în revista „Re-nașterea Româd”, România avea înainte de războiu 1.218.563 cai 1.937.877 boi și vaci 7.819.809 oi și capre 1.382.187 porci

Jumătate din aceste vite s'au prăpădit în cursul celor doi ani de războiu. Dacă ar fi vorba să se cumperă la loc vitele pierdute, i-ar trebui, după prețurile de acum doi ani, suma de 549.109.200 lei, iar după prețurile de acum un miliard și șapte sute nouăzeci mii de Lei.

Se vinde

O trăsura „Americană” pe 2 roate cu hamuri englezești și cu cal. Tot aici se vinde un cal cu ș.a. Timp de văzut: ora 1—3 — Strada Golenisiceff-Cutzoff co. 6 cu Nicolaescaia No. 26 —

Situația Războiului

PE FRONTUL FRANCEZ:

Germanii au trecut din ofensivă — la defensivă, după cum arată și comunicatul lor. Francezii atacă în mai multe sectoare, câștigând teren și făcând prizonieri.

PE FRONTUL ITALIAN:

Auștriacii anunță că au pătruns în liniile italiene pe platoul Sette

Comuni și dincolo de Piave, luând 10 mii prizonieri. Voluntarii ceho-slovaci, alcătuiți din foștii prizonieri de război în Italia, luptă împotriva auștriacilor.

Pe Frontul macedonean:

Se semnaleză o înaintare de peste 20 km. a francezilor în Albania.

INFORMAȚIUNI

Indreptare. — Unele exemplare din gazeta noastră de ieri poartă numărul 90 în loc de 86. Greșeala aceasta s'a îndreptat la cele mai multe exemplare. Numărul nostru de azi e 87.

În România gazeta noastră se vinde cu 25 de bani. Publicul e rugat să tragă la răspundere pe cei cari îi exploatază iuându-i un preț mai mare decât acesta.

Viața cooperativă. — La Iași a început să iasă de sub tipar o nouă revistă (jurnal) numită Viața cooperativă. Ea lucrează pentru răspândirea cât mai largă a ideilor cooperatice (de tovarășii) printre Români. Redactor al revistei este ardeleanul Vasile Osvadă. Abonamentul 6 lei pe an (lași Strada A. Panu 52).

O recomandăm cetitorilor noștri.

Chetele. — Aproape în fiecare săptămână odată, uneorii câte două zile, când ieși pe stradă, te întâmpină domnișoare cari îngâimând câteva vorbe rusești, îți înfig în piept o bucăciță de carton și îți cer contribuția pentru cine știe ce societate rdsească. Înțelegem că aici spiritul de jertfă este desvoltat. Dar publicul românesc, acum foarte numeros în Chișinău, nici nu știe pentru ce își dă obolul. Așa că aceste chete ar trebui reglementate. Apoi să se fiină seama că avem și noi destule societăți românești de binefacere, cari au nevoi mari și multe.

O gazetă socialistă-revoluționară la Iași. — În ziua de 28 Aprilie a început să iasă de sub tipar la Iași un ziar socialist revoluționar, sub titlul de „Omul Liber” având ca director pe d. N. D. Cocea și M. Mircea. A doua zi cenzura a șters din subtitlul foii cubântul „revoluționar” lăsând numai pe acela de socialist, urmând de trăsura de unire.

De fapt omul liber nu-i de loc mai revoluționar decât celelalte gazete revolver.

recerea armatei pe picior de pace s'a amânat până la 1 Iulie c.

200 de ofițeri români foști prizonieri de războiu în Bulgaria, au sosit alaltăieri în Iași. Starea lor este cum nu se poate mai rea. Mulți sunt și acum în uniforma de vară, cu care au fost prinși în 1916; alții abia și-au priment rufăria de două ori în aproape doi ani.

Refugiații din teritoriul ocupat sunt anunțați să se înscris la comisariatele de poliție, pentruca să se poată înapoia la vetre — după ratificarea pacii.

Rodica. — Duminecă s'a deschis pe Bulevardul Alexandru cel Bun o frumoasă cofetărie și cafenea românească, cu firma Rodica. Proprietarii sunt un bănățean și un Român din țară. Le dorim prosperare.

Tipografia „România Nouă”

Aducem la cunoștința cititorilor noștri că în cursul unei acesteia se va deschide în chip sârbătoresc marea TIPOGRAFIE „ROMANIA NOUA” care este înzestrată cu tot felul de material tipografic și care va putea lucra în condițiuni bune pentru răspândirea culturii noastre naționale în Basarabia și chiar afară de hotarele ei.

CERCETAȚI RESTAURANȚUL ROMÂNESC

„La Mărășești” — CARE S'A DESCHIS ZILELE ACESTEIA ÎN FAȚA GARII — Se servesc mâncări gustoase la orice oră din zi. — Cele mai bune vinuri albe și roșii — Bere bună de Bender totdeauna proaspătă — Se servește curat și repede — PREȚURI MODESTE — Deșchis până la ora 1 din noapte Proprietari: D. Săroiu și C. Bărs Drumul Muncetilor 249

Lecții de istorie literara

Literatura religioasă

Dintre toate popoarele romanice, poporul nostru e acela la care se ivește mai târziu literatura scrisă. Francezii, spaniolii, portughezii și italianii au fost mult mai norocoși decât noi: ei au o literatură încă înainte de anul 1000 d. Crist. Dar aceasta nu e vrednicia lor, ci în mare parte a împrejurărilor, după cum faptul că noi începem să avem o literatură abia în secolul al 16-lea nu e din vina noastră, ci din a împrejurărilor. Așezați de soartă într'o țară peste care sute de ani s'au scurs puhoarele popoarelor barbare năvăltoare, cari micșau tot ce găsiu în drum, încunjurați de noroade mari străine ca limbă și ca suflet, nu e deloc lucru de mirare că n'am dat decât târziu de plămăniri literare. Dimpotrivă mai curând e de mirare că am putut lăna piept cu atâtea nenorociri și că nu ne-am prăpădit ca atâtea alte popoare, despre care nici urmă n'a mai rămas. Celorlalte popoare latine li-a fost mai ușor și prin faptul că la ele s'a păstrat limba latină atât în biserică cât și în viața de stat (a țării), câtă vreme la noi s'a întrebunțiat până târziu de tot o limbă cu totul străină, și anume limba slavonă, care

era o piedică în calea înaintării noastre. Cele dintâi scrieri cari s'au alcătuit pe pământul locuiri de Români, au fost prin urmare în limba slavonă. Începând cu anul 1508 s'au tipărit în Muntenia, la Târgoviște, mai multe cărți bisericesti, ca: Liturghierul, Octoihul, Evagheliarul ș. a. Fără îndoiială că și înainte de aceste cărți tipărite s'au scris pe pământul românesc diferite cărți, cari aproape toate trebuie să fi fost în limba slavonă. Totuși, de pe la începutul veacului al 16-lea avem și scrieri românești, cari ni s'au păstrat în manuscrise și care și ele sunt toate de cuprins religioas. Cele mai vechi scrieri de acestea românești sunt cele cunoscute sub numele de Codicele Voronețean, Psaltirea voronețeană (după mânăstirea Voronețului din Bucovina unde a fost găsit) și Psaltirea scheiană (după biblioteca dela mânăstirea Scheia unde se găsea până nu de mult). Aceste cărți sunt toate traduse din slavonește. În ce privește locul unde au fost traduse, acesta nu e cunoscut, dar după toate dovezile ce se pot scoate din limba în care sunt scrise, se vede că ele au fost alcătuite în Transilvania (sau în

Maramureș). În toate aceste scrieri se întâlnesc adevărate cuvinte care se întrebuințază până în ziua de astăzi în unele părți ale Transilvaniei sau Maramureșului, ca pârre în loc de pâne, cire în loc de cine, bîre în loc de bine. (Această prefacere a lui n dintre două vocale, în r, se numește rotacism). Alte câteva scrieri cam de pe la jumătatea a doua a veacului 16 a descoperit învățatul basarabeian Bogdan P. Hașdeu. Ele sunt alcătuite de p pa Grigore din Măhaciul (un sat în Transilvania) și cuprind lucruri religioase după învățatura eretică a bogomiiilor. Vor mai fi fost de bună seamă și alte scrieri în vremea aceea, dar ele s'au pierdut.

Era o uenaltă prin care calvinii voiau să-i câștige pe Români la credința lor. Din acest catehism nu n'i s'au păstrat niciun exemplar, așa că nu putem ști mai de aproape ce cuprinde și în ce limbă e scris. Peste 16 ani iese însă la Brașov o Evaghelie tradusă în românește de un diacon cu numele Coresi, venit din Muntenia.

Acest Coresi, sprijinit de judele săsesc dela Brașov Hans Benkner, care se vede că urmăria anumite țeluri ale lui, a dat la iveală pe urmă încă o multime de cărți bisericesti românești și slavonești, ca de pildă Cazania, Apostolul și Psaltirea. Nu putem ști chiar cu bună seamă principiile lucrării lui Coresi la Brașov, dar se pare

că a lucrat într'o privință, în legătură cu năzuințele calvinești și luterane de a introduce în biserică limba poporului, în locul limbii slavone. Se știe anume că luteranii și calvinii au dat la o parte din biserică limba latinească și au primit limba poporului. Tot acest lucru voiau să-l facă și la Români. De aceia Coresi și zice: **Am scris aceste cărți de învățatură să fie popilor românești să înțeleagă, să învețe cine s creștini, — cum grăește Sf. Apostol Pavel către Corinteni: „În sfânta biserică mai bine e a înălți cuvinte cu înțeles decât zece mii de cuvinte neînțelese în limba străină”.** În ce privește traducerile, ele poate să nu fi fost făcute de Coresi, ci de alții. Despre una se poate spune chiar hotărât că nu e de el, fiind tradusă din limba ungurească, pe care el n'o știa.

Dela Coresi avem 15 cărți tipărite, dintre care 6 în limba românească, 8 în cea slavonească veche și una în amândouă limbile.

Insemnăta cea mare a cărților tipărite de Coresi, stă în aceea că ele întrebuințază pentru întâia oră limbă românească în cărți tipărite. Prin pasul făcut de Coresi se începe lucrarea cea mare a învierii limbii românești în biserică și peste tot, în cultură. Începând cu tipăriirile lui Coresi, limba românească câștigă an de an tot mai mult teren, iar cea slavonă își pierde

incetul cu incetul terenul de sub picioare, ajungând cu vremea să fie înlocuită pe dea întregul cu limba românească.

Lucrarea începută de Coresi la Brașov în anul 1561 se urmează până la 1588, în care timp se mai tipăresc câteva cărți și în alte țarguri din Transilvania și anume la Bălgrad, unde era scaunul mitropolitului român din Transilvania, la Oraștie și la Sassebes. În aceste trei țarguri și în Brașov se tipăresc de către tovarășii de muncă de-ai lui Coresi zece cărți, unele în limba românească, altele în cea slavonă.

După 1588, pornindu-se în Transilvania vremuri tulburi, lucrarea începută, s'a oprit, pornindu-se din nou abia după trecerea de peste 50 de ani (1641).

După cum vedem, literatura românească scrisă, se începe în veacul al 16-lea în Transilvania. Ea constă numai din traduceri de pe limba veche slavonă și e de cuprins bisericesc. Insemnătaea ei stă în aceea că pune în lucrare limba poporului, dându-i puțință să se îmbogățească și să se cultive și că răspundește printre toți Români ideii de viață religioasă.

În veacul al XVII, către 1640, se începe o lucrare mai însemnată și anume nu numai în Transilvania ci și în celelalte țări Românești, în Muntenia și în Moldova, în locul tipografiei din Târgoviște, despre care nu mai știm să fi tipărit nimic după aul 1547, întâlnim

acum o tipografie la mânăstirea Govora, unde la 1637 se tipărește o Psaltire însă în limba slavonească, apoi pe urmă mai târziu și alte cărți. Insemnată e însă cartea de legi tipărită acolo la 1640 în limba românească sub titlul de Pravila.

Această cea dintâi carte românească tipărită în Muntenia din porunca voevodului Țării Românești Mateiu Basarab, cuprinde „multe feluri de vindecări sufletelor creștinești, celor ce sunt rânite cu păcate însă mai vărosc calea la Împărăția cerurilor”, după cum se spunea în Predoslovie mitropolitului Teofil. Interesant e că din această pravilă se tipăresc de odată două ediții la Govora, una pentru Muntenia și a doua pentru Transilvania. În prefața acesteia din urmă îl întâlnim iscălit pe mitropolitul Ghenadie din Transilvania.

În Predoslovie mitropolitului Teofilzic; „scootit-am că mai toate limbile au carte pre limba lor, cu aceea cugetam și eu să văd această carte anume Pravila, pe limba românească, sfinșilor voștri frați duhovnicii românești, cari sunteți păstori oilor celor cuvântătoare a turmei lui Christos”. Această Pravilă era și ea tradusă și anume tot din slavonește.

O. Ghibu, (Va urma).